

Vlinders worden zeldzaam

We kunnen in Nederland steeds minder genieten van het mooie beeld van vlinders in tuinen en parken. In ruim honderd jaar is het aantal vlinders bijna gehalveerd, is nu bekend geworden.

Dramatisch afgenomen

Honderd jaar geleden werden de zomers in Nederland
 5 gekenmerkt door veel meer rondfladderende vlinders dan
 tegenwoordig. En als we schrijven ‘veel meer’ dan bedoelen
 we echt heel veel meer. Er is namelijk sprake van een
 dramatische afname van de vlinderstand in Nederland en ook
 elders in Europa: in 130 jaar was die daling 84%. Tot deze
 10 schokkende conclusie komen het Centraal Bureau voor de
 Statistiek (CBS) en de Vlinderstichting. De Rode Lijst
 Dagvlinders 2019 laat zien dat vijftien vlindersoorten helemaal
 niet meer voorkomen in Nederland en dat twaalf soorten
 ernstig bedreigd worden. Het is overigens niet zo dat alleen de
 15 bedreigde soorten veel minder frequent voorkomen of zelfs
 verdwijnen, want ook met de vlinders die niet bij de bedreigde soorten staan gaat het niet altijd goed. Zo
 kwamen vroeger het zandoogje en het Icarusblauwtje in bijna heel Nederland voor en nu alleen nog in
 een enkele berm.

Het zandoogje

Is de afname van vlinders een probleem? Ja, want behalve dat vlinders prachtige dieren zijn, zijn ze ook
 20 nuttig, onder andere als bestuivers: doordat ze van bloem naar bloem vliegen, zorgen ze ervoor dat het
 stuifmeel van de ene naar de andere bloem overgebracht wordt en de bloemen bevrucht worden.

Wat weten we?

Dat het aantal vlinders én het aantal soorten vlinders afnemen, was al langer bekend. Sinds 1992 stellen
 het CBS en de Vlinderstichting niet alleen de verspreiding van soorten vast, maar ook het aantal vlinders.
 25 Ze zoeken dus het antwoord op twee vragen: hoeveel soorten vlinders zien we, en hoeveel vlinders zien
 we in totaal? Wanneer die twee trends, verspreiding en populatieaantal, gecombineerd worden, levert dat
 een geschatte totale daling in vlinderpopulaties op van minimaal 84 procent tussen 1890 en 2017. Het
 CBS is van mening dat dit misschien nog wel een bescheiden schatting is en dat de werkelijke daling nog
 30 groter is. Het bureau legt op zijn website uit dat een achteruitgang in aantal vlinders (de populatie) altijd
 groter zal zijn dan het aantal soorten (de verspreiding). Stel dat het aantal vlinders van een soort afneemt
 van 100 naar 10, dan is de soort nog steeds aanwezig, maar het aantal vlinders sterk afgenomen.
 Daarom is het aannemelijk dat de afname op populatieniveau nog groter is geweest.
 Drie jaar geleden nog meldden het CBS en De Vlinderstichting dat voor het eerst sinds het begin van het
 35 monitoren van de vlinderstand begin jaren negentig iets meer soorten dagvlinders in aantal vooruit gingen
 dan achteruit. Met name van enkele zeldzame soorten, zoals de grote parelmoervlinder, de kleine
 heivlinder en de zilveren maan namen de aantallen weer licht toe, waarschijnlijk doordat ze van bepaalde
 maatregelen in de natuur konden profiteren. De nieuwste cijfers, gepubliceerd op het Compendium voor
 de Leefomgeving, laten echter zien dat de afname doorgaat, ook bij de zeldzame soorten. Van de 50
 40 gevolgde soorten nemen er over de hele periode gerekend 25 soorten af en 14 soorten toe in aantal,
 waarbij in de laatste 10 jaar 31 soorten afnamen en 9 soorten toenamen.

De oorzaken

Waar bloemen zijn, komen vlinders en waar geen bloemen zijn blijven ze weg. Dat is in het kort de reden voor de grote afname van het aantal vlinders. Kars Veling van de Vlinderstichting legt het uit:

45 'Vlindersoorten nemen af omdat we ons land intensief gebruiken. Verstedelijking en de vergroening van agrarisch gebied hebben al lange tijd een negatieve invloed op de vlinderpopulatie. Vlinders hebben nu eenmaal bloemen nodig.'

50 Zo'n 100 jaar geleden waren al die bloemen er nog en trof je in de Nederlandse graslanden veel verschillende kruidensoorten en veldbloemen aan. Maar door veranderingen in de landbouw komen deze graslandkruiden nauwelijks nog voor en zijn ook de plekken met uitbundige bloei van wilde bloemen steeds zeldzamer. Ook de mest die op de graslanden wordt gebruikt, veroorzaakt, door de stikstof die de mest bevat, een afname van diversiteit aan bloemen.

55 Er zijn natuurlijk nog altijd plaatsen met veel bloemen in Nederland, waar vlinders goed gedijen. Maar doordat die plaatsen kleiner worden en ver uit elkaar liggen, hebben vlinders minder ruimte om te leven. Vlinders kunnen namelijk niet echt ver vliegen en dat is de reden dat vooral heidevlinders nog altijd in aantal afnemen; er is steeds minder aaneengesloten heidegebied, waardoor die vlinders steeds verder zouden moeten vliegen om een bloemrijk plekje te vinden. Het aantal vlinders dat in bossen leeft, lijkt zich gelukkig te stabiliseren. Waarschijnlijk dragen klimatologische opwarming in combinatie met weer toenemende variatie in de bossen hieraan bij.

Meer vlinders in Nederland

60 Om Nederland weer vlindervriendelijker te maken, zullen op nationaal niveau maatregelen genomen moeten worden om bijvoorbeeld meer divers grasland en aaneengesloten bloemrijke gebieden te laten ontstaan. Het gaat daarbij natuurlijk niet alleen om de vlinder, maar ook om de rups. Alle Nederlanders kunnen – wanneer ze beschikken over een tuin – ook meehelpen de vlinderstand weer op te krikken. Wie vlinders, én rupsen, naar zijn tuin wil lokken, moet een aantal dingen weten: vlinders hebben bijvoorbeeld nectar uit bloemen nodig, rupsen eten bepaalde planten, en in de tuin is zon nodig zodat vlinders kunnen bewegen. Op de website van de Vlinderstichting is veel informatie te vinden over geschikte planten en de inrichting van een vlindertuin of bloemenweide. Het luistert soms nauw, want bijvoorbeeld de rupsen van de kleine vos, dagpauwoog, landkaartje en atalanta eten alleen brandnetel.

Bron: animalstoday.nl, cbs.nl, vlinderstichting.nl